

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: מורנו	שם פרטי: יוסף
-----------------	---------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה

במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדת: מורנו		בלועזית MORENO
שם פרטי איתו נולדת: יוסף	מין: ז	בלועזית JOSEPH
עיר לידה: ימבול	ארץ לידה: בולגריה	בלועזית YAMBOL
שם פרטי ושם משפחה של האב: אברהם מורנו		שם פרטי ושם נעורים של האם: רחל אסא
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: סופיה	ארץ המגורים: בולגריה	בלועזית SOFIA
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: בית כנסת- כיתה א'	מקצוע לפני המלחמה: תלמיד	חבר בארגון או בתנועה: לא
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: סופיה, בולגריה (תחילת המלחמה) + לום, בולגריה + פלבן, בולגריה		
במידה והיית בגטו, ציין את שמו הערים לום ופלבן נחשבות לגטו פתוח		בלועזית
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו לא		בלועזית
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי: פלבן, בולגריה		תאריך השחרור: 09/09/1944
במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו לא		ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור סופיה, בולגריה
במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי לא		שנת עליה: 1949 (15.5)
		במידה ועלית באנייה, ציין את שמה "בולגריה"

אנא ספרי על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נא לכתוב בגוף ראשון

נולדתי בשנת 1935, בימבול שבבולגריה, במרתף שבו גרנו. בגיל 3 המשפחה עברה לסופיה, בולגריה (אני, אחי הגדול, אמי ואבי). אבי, אברהם, למד בישיבה כמעט שנה, הוא היה חלוץ, בשנות ה-30 הוא אפילו היה במכביה בישראל, הוא ידע עברית ובכל יום שבת ושישי הלך לבית כנסת, אבל זה היה בית כנסת גם מההיבט של מפגש חברתי. במקצועו הוא היה יזם, היה לו בית מלאכה עם עשרה פועלים שהוא ואחיו הקימו יחד לייצור מוצרים ממתכת. אח שלו היה יותר איש טכני, אבא שלי למד בבית ספר מסחרי והיה מנהל חשבונות מוסמך. אני הייתי מאוד מעורב בתוך הבית חרושת, היו דברים שהייתי עוזר להם בהם. אמי, רחל, הייתה עקרת בית ודאגה לנו בצורה יוצאת דופן, הייתה אישה מאוד חמה. הסבא (אבא של אמא) היה סוחר תבואות- הוא היה מסתובב בכפרים, היה קונה את היבול, והיה גם מייצא לאירופה עם רכבות (חיטה). אבא ואמא שלי נפגשו כשאבא שלי בא לעבוד אצל הסבא. המשפחה לא הייתה מסורתית, לא שמרנו מצוות בצורה אדוקה אבל שמרנו את כל החגים בבית, גם במלחמה. מבחינת מנהגים של יהדות- כל חג היה צריך ללבוש משהו חדש, אז כשלא היה כסף היינו קונים את הדברים הקטנים ביותר האפשריים- ממחטה או גרביים חדשות.

נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בשנת 1943, תחת צו של היטלר, גירשו אותנו מסופיה. הייתה הפצה, נכנסנו למרתף פחם שגרנו בו והתחבאנו שם, ואז הוציאו אותנו לרכבות, לא ידענו לאן אנחנו נוסעים, אמרו לנו שזה משהו זמני. נסענו המון זמן ברכבות משא ללום, בולגריה. אירחו אותנו בבית הכנסת ובבתי הספר שם, עד שמצאנו חדר לגור בו. חיינו בצפיפות בחדר עם 60 איש. היינו אני ואחי, אני הייתי בן 7 כשגורשנו והוא היה מעל גיל 10 ככה שהיה לו תלאי צהוב ואני קינאתי בו. אבי עבד במחנות כפייה בבניית כבישים ואני ואחי נותרנו עם אמא. ברגע שיצאה השמש, כל בוקר, היינו מקציפים ביצים ואוכלים עם לחם. במהלך המלחמה עסקתי בכמה מלאכות - נער שליחיות בחנות ספרים, עבדתי גם בבתי מרחח- מכרתי ביצים קשות שאמא שלי הכינה. עבדתי גם אצל איכר בשדות ובשלב מסוים כל המשפחה עבדה אצל אותו איכר (אבי חזר מעבודות הכפייה), בכרמים- בוצרים, דורכים על ענבים וכך התפרנסנו. אמא הפיצה המון חום ותמיד דאגה- תמיד היה מה לאכול, איפה לגור, הרגשתי שאנחנו מוגנים בזכותה. לאורך כל תקופת המלחמה לא למדתי, מבחינתי זה זכור ככיף שלא הייתי צריך ללמוד. לאורך תקופת המלחמה עברנו כל הזמן ממקום למקום בהחלטת אמי- בלום התגוררנו בשני מקומות שונים ובשלב מסוים היא

החליטה שנעבור לפלבן, בולגריה, שם גם היינו עד ששחררנו. יומיים לפני השחרור, הייתה הפגנה של אסירים פוליטיים שבמהלכה המשטרה הפשיסטית ירתה על ההמון. ראיתי המון אנשים נופלים מימיני ומשמאלי ומתוך אינסטינקט נטשתי את אזור ההפגנה, זזתי מהרחוב הראשי, ודרך הגדרות של הבתים הגעתי ישר הביתה, לחיבוק של אמא שלי.

אנא ספרי על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ (השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

חזרנו לסופיה בספטמבר שנת 1944, אני חזרתי ישר לכיתה ג', אבי גם חזר והוא ואחיו שוב הקימו את בית המלאכה שלהם במימדים גדולים יותר, הפעם הם ייצרו בעיקר מוצרי חשמל כי לאחר המלחמה היה צורך גדול בחומרי בנייה, הם הצליחו מאוד. הקומוניזם המשיך לשלוט בבולגריה, השתדלנו להיזהר ולא לדבר הרבה כי היו אנשים שפשוט נעלמו. גרנו בסופיה עד שנת 1949 אבל תמיד רצינו לעלות לארץ. בתקופה היא כל חודש בערך 1,500 יהודים עלו מבולגריה לישראל. ההכנות לעלייה היו די מהירות, כי כל מחזור שיצא אמרו שאולי זה האחרון. ארזנו כמו פליטים כמה דברי ערך, מילאנו צ'ימידן ועלינו לרכבות לבורגאס. שם עלינו על הספינה "בולגריה", שהייתה ספינת משא (בנו עליה דרגשים כדי שאנשים יוכלו לשהות שם). היציאה מבולגריה לא הייתה חוקית, יצאנו בלי דרכון. תוך 12 שעות עלו לאוניה כ- 5,000 יהודים, בדקו אותנו לפני העלייה לאוניה- שפכנו את כל תכולת הצ'ימידנים על הרצפה והיה משגיח שהסתכל על החפצים, אני דאגתי להבריח את שק הזהב שהמשפחה הביאה מבולגריה, שהמשגיח לא ייקח אותנו מאיתנו. האוניה הפליגה במשך חמישה ימים, בפקוד של חמישה אנשי פל-ים ואשת מורס. הייתה צפיפות איומה, החלק התחתון של האוניה היה מסריח מאוד, אנשים ישנו בישיבה כי לא היה אפשר לשכב. העלייה ארצה היא יציאת מצרים הפרטית שלי.

נא ספרי על חייך בארץ (תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

כשהגענו עם האוניה לארץ חיכתה לנו רכבת, הרכבת לקחה אותנו למחנה עולים בפרדס חנה. לא אשכח את הריח של הפרדסים והפריחה שהיו לאורך כל הדרך למחנה. במחנה העולים הייתי פחות משבוע- היו שם אוהלים שחורים, היינו מאוד רעבים למרות שחילקו אוכל, כל הזמן ניסינו להשיג עוד. רצינו לבנות את העתיד שלנו- ההורים ברחו לבתים נטושים בלוד ואני הלכתי לקיבוץ בית קשת, הצטרפתי לחברת הנוער ולמדתי שם עברית, חצי מהיום למדנו וחצי מהיום עבדנו בקיבוץ. כשאבא הגיע לארץ הוא עשה קורס של סולל בונה והפך להיות ברזלן, בהמשך הוא עבר לעבודות אחרות וגם פתח חנות בארץ. לימים התפרקה חברת הנוער של הסוכנות, אך אני עדיין נשארתי בקיבוץ, הייתי גם בגרעין נח"ל בקיבוץ. לאחר מכן עברנו להתיישבות משגב עם,

שם פגשתי את אשתי, התחתנו ונולד לנו הילד הראשון. בהמשך עברנו להתגורר בטבעון, שם אני גר עד היום. מבחינה מקצועית- למדתי הכל לבד באמצעות קורסים שהקיבוץ שלח אותי- הייתי רכז עבודה, רכז גן ירק. כאשר לא אפשרו לי ללמוד מטעם הקיבוץ הבנתי שהקיבוץ אינו שוויוני. התקבלתי לעבוד בנווה יער, בתחנת ניסיונות, כמרכז משק. תוך כדי למדתי לבד ונבחנתי בכדורי במבחנים להנדסאי חקלאות, התקבלתי להסתדרות ההנדסאים כאגרו טכנאי. אחרי 6 שנות עבודה שם הגעתי לתקרת הזכוכית, אז עברתי לחברת עמידר כממונה על הגינון. לאחר 12 שנה בתפקיד יצאתי ללימודים אקדמיים באוניברסיטת חיפה והתקבלתי לתפקיד מנהל מחוז נצרת. בזמן המלחמה בצפון, כשהיו קטיושות בקרית שמונה, גייסתי את כל הסניפים וכל יום אחרי תקופת קטיושות היינו משפצים בקרית שמונה. אז, מוניתי אישית להיות המשפץ הלאומי, שיפצנו תחת עמידר דירות, גם כאלה שלא בהכרח היו של עמידר. בהמשך התקדמתי להיות המשנה למנכ"ל, ובסוף גם כיהנתי כמנכ"ל עמידר. במהלך מגוון תפקידיי בעמידר סייעתי מספר פעמים בקליטת עולים חדשים ארצה- במבצע שלמה, העליות מברה"מ. אני מאושר שנתתי את העזרה הזו לאלה שבאו אחריי, שאני העמדתי את זה, שכשאני הייתי עולה חדש מישהו דאג להביא אותי ולשכן אותי, ועכשיו אני יכול לעזור לאחרים באותו האופן.

כיום יש לי 7 נכדים ו- 3 ילדים, כאשר אחד מבניי, יובל, נהרג בשנת 1986 בתאונת דרכים בעת מילוי תפקידו בצבא.

מהרגע שהגעתי לארץ הרגשתי כמו אדם חופשי. עד היום, המסר שלי לדורות הבאים הוא שהמקום שהכי בטוח, הכי חופשי, עם איכות החיים הכי טובה ליהודים, הוא ארץ ישראל.

את השאלון המלא נא לשלוח למשרד לאזרחים ותיקים בדוא"ל: infovatikim@pmo.gov.il

פרטים נוספים ושאלות בטלפון כוכבית 8840*

נא למלא את הפרטים האישיים בנספח ולאשר בחתימתכם את פרסום הסיפור באתר.

יש לשלוח את הנספח בפקס: 02-5605034 או להעבירו סרוק בדוא"ל בצמוד לראיון.